

24.3.2022

ANVISNING OM SÄKERHETSARRANGEMANG I EN SAMLINGSLOKAL FÖR TILLFÄLLIG INKVARTERING

Anvisningen har utarbetats i räddningsverkens partnerskapsnätverk av ett nätverk med experter inom evenemangs säkerhet. Syftet med anvisningen är att presentera säkerhetsarrangemang som kan användas för att säkert ordna tillfällig inkvartering ur räddningslagstiftningens synvinkel. Syftet är också att harmonisera verksamhetsmodellerna för räddningsverken. Anvisningen träder i kraft den 24.3.2022 och kommer att tillämpas vid tillfällig inkvartering som påbörjas därefter. Denna anvisning upphäver tidigare anvisning om tillfällig inkvartering gjord av räddningsverkens partnerskapsnätverk den 3.11.2015.

Förutom vanlig tillfällig inkvartering tillämpas anvisningen i oväntade situationer där målet är att snabbt inkvartera ett stort antal människor under en kort tid. I dessa situationer kräver de tillfälliga inkvarteringsutrymmena och deras säkerhetslösningar en särskild bedömning och därför kan de nödvändiga säkerhetslösningarna skilja sig i detalj från innehållet i denna anvisning utan att det försämrar den krävda säkerhetsnivån.

GRUNDEN FÖR BESTÄMMELSERNA

Anvisningen grundar sig på räddningslagen (379/2011) ¹ och statsrådets förordning om räddningsväsendet (407/2011) ². I anvisningen har man behandlat tillfällig inkvartering i förhållande till räddningslagstiftningen. Organiseringen av tillfällig inkvartering kan påverkas av ärenden som gäller tillsynen av andra myndigheter.

Vid tillfällig inkvartering skall bestämmelserna i kapitel 2. och 3. ur räddningslagen (379/2011) följas. De viktigaste skyldigheterna anges i följande artiklar:

- 4 § Aktsamhetsplikt
- 9 § Byggnaders brand- och utrymningssäkerhet
- 10 § Byggnaders utgångar
- 11 § Fastigheters räddningsvägar
- 12 § Underhåll av anordningar
- 14 § Egen beredskap
- 15 § Räddningsplan
- 17 § Brandvarnare

Att informera om räddningsplanen tillämpas i statsrådets förordning om räddningsväsendet ³, enligt vilken det vid behov skall informeras om räddningsplanen till den berörda byggnaden eller objektets inkvarterade och arbetstagare samt till andra som berörs delta i genomförandet av räddningsplanen.

¹ <https://finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2011/20110379>

² <https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2011/20110407>

³ 407/2011 2 § 3. mom.

24.3.2022

Användningssättet av utrymmena i en byggnad bestäms med bygglov enligt 125 § i markanvändnings- och byggnadslagen (MRL 132/1999) eller med ett åtgärdstillstånd enligt 126 § i MRL (132/1999), där den behöriga myndigheten är den kommunala byggnadstillsynsmyndigheten enligt 130 § i MRL (132/1999).

BAKGRUND

Med tillfällig inkvartering menar man kortvariga inkvarteringar i utrymmen som inte har godkänts för övernattnings- och inkvarteringsanvändning i ett giltigt bygglov. Till exempel betraktas tillfällig inkvartering för en veckolång stor allmän tillställning eller nattskola i skolutrymmen som tillfällig inkvartering enligt räddningsmyndigheten. Regelbunden eller mer permanent inkvartering kan tolkas som en inkvarteringsrörelse. Byggnadstillsynsmyndigheten beslutar med stöd av 125 § i MRL (132/1999) om verksamheten utgör en inkvarteringsverksamhet och om den tillfälliga inkvarteringen möjligen behöver bygglov. Vid behov överför räddningsmyndigheten ärendet till byggnadstillsynsmyndigheten för beslut.

När personer inkvarteras i exempelvis skolklassrum, daghem, sporthallar, ungdomsutrymmen eller klubblokaler som inte är planerade för inkvartering, skall man gå igenom förutsättningarna för tillfällig inkvartering med byggnadens ägare eller innehavare. Enligt räddningsverkets synsätt är det tryggt att utföra tillfällig inkvartering i dessa utrymmen enligt de aspekter som omfattas av räddningsverkets tillsyn och så länge sakerna i denna anvisning uppfylls. Räddningsverket ger råd om utarbetandet av en räddningsplan och om säkerhetsarrangemangen för tillfällig inkvartering.

RÄDNINGSVERKET UTFÖR TILLSYN AV TILLFÄLLIG INKVARTERING

Räddningsverkets uppgift är att på sitt område övervaka att bestämmelserna i kapitel 2. och 3. i räddningslagen följs. För att utföra tillsynen måste räddningsverket utföra brandinspektioner och andra tillsynsåtgärder.⁴ Vid tillfällig inkvartering utförs tillsynen genom dokumentövervakning, såsom vid övervakning av räddningsplaner samt vid brandinspektioner som utförs på plats enligt riskbedömningen. I regel är det mesta av tillsynsarbetet som utförs av räddningsverket avgiftsbelagt⁵.

Att lämna in räddningsplanen till räddningsverket

Ägaren eller innehavaren till byggnaden eller utrymmet som används för inkvartering måste lämna in en räddningsplan till den lokala räddningsmyndigheten för objektet i god tid före tidpunkten för inkvarteringen börjar⁶. Rekommendationen är att lämna in räddningsplanen minst två veckor innan den tillfälliga inkvarteringen börjar, så att räddningsplanen kan behandlas ändamålsenligt och vid behov kan ges råd om hur räddningsplanen kan komplet-

⁴ Räddningslag 379/2011 78 §.

⁵ Räddningslag 379/2011 96 §.

⁶ Räddningslag 379/2011 80 §.

24.3.2022

eras. Räddningsplanen lämnas in till det lokala räddningsverket var den tillfälliga inkvarteringen äger rum. Som bilaga till räddningsplanen krävs inkvarteringsplatsens ägarens tillstånd för tillfällig inkvartering var det säkerställs att man har tillstånd av ägaren för avvikande verksamhet.

Brandsyn

Räddningsmyndigheten gör en riskvärdering över den tillfälliga inkvarteringen och bestämmer på basis av den om man behöver utföra en brandsyn i objektet för att säkra en trygg verksamhet. Vid brandsynen övervakar man att räddningslagens krav för tillfällig inkvartering uppfylls ⁷. Utrymmen planerade för tillfällig inkvartering, mängden inkvarterade samt säkerhetsarrangemangen i objektet kan också bedömas vid annat brandsynetillfälle i objektet.

Om räddningsmyndigheten vid genomförandet av en övervakningsuppgift, såsom en brandinspektion eller vid hanteringen av en räddningsplan, finner brister i genomförandet av de föreskrivna skyldigheterna, beslutar räddningsmyndigheten att de konstaterade bristerna korrigeras. Om de konstaterade bristerna eller felaktigheterna orsakar omedelbar risk för brand eller annan olycka har räddningsmyndigheten rätt att omedelbart avbryta verksamheten och kräva nödvändiga åtgärder för att förebygga olyckan. Föreskriften måste följas omedelbart. Räddningsmyndigheten kan också beordra verksamhetsidkaren att skaffa lämplig brandsläckningsutrustning och annat tillbehör för att underlätta räddningsarbetet eller att vidta andra nödvändiga åtgärder vid objektet för att förhindra olyckor och för att skydda människor och egendom i händelse av en olycka. ⁸

RÄDDNINGSPLAN

En räddningsplan är ett dokument där innehavaren av en byggnad eller en inkvarteringsplats anger hur hen genomför egen beredskap vid tillfällig inkvartering ⁹. En räddningsplan måste upprättas till exempelvis skolor, läroanstalter och andra liknande anläggningar som används för utbildning, liksom kyrkor, bibliotek, idrotts- och utställningshallar, teatrar, bensinstationer, mässområden, motorsportbanor, nöjesparker och andra liknande samlingsplatser som nämnts ovan. Dessutom utarbetas en räddningsplan för de utrymmen som används för tillfällig inkvartering för minst 20 personer. ¹⁰

Räddningsplanen bör innehålla en beskrivning på följande:

- slutsatserna från faro- och riskbedömningen,
- säkerhetsarrangemangen för byggnaden och de utrymmen som används i verksamheten

⁷ Räddningslag 379/2011 78 §.

⁸ Räddningslag 379/2011 81 ja 82 §.

⁹ Räddningslag 379/2011 14 ja 15 §; Innehållet för egen beredskap: <https://finlex.fi/sv/laki/ajan-tasa/2011/20110379#L3P14>.

¹⁰ Statsrådets förordning om räddningsväsendet 407/2011 1 §.

24.3.2022

- anvisningar som ges till inkvarterade och andra personer för att förebygga olyckor och hur man agerar vid olyckor och farosituationer
- andra möjliga saker som berör den egna beredskapen i objektet

Byggnadens eller inkvarteringens innehavare ansvarar för att räddningsplanen upprättas.¹¹

I räddningsplanen bör man också notera avvikande användning av utrymmena och den tillfälliga ändringen av användningstypen. Därav bör exempelvis följande aspekter lyftas fram i räddningsplanen som är menade för inkvarteringsbyggnaden eller utrymmet:

- vilka risker innebär den tillfälliga inkvarteringen, hur förebygger och förbereder man sig för dem.
- vilka utrymmen kan användas för tillfällig inkvartering.
- vilka är utrymmets säkerhetsarrangemang, till exempel inkvarterades maximala personantal och har det gjorts begränsningar exempelvis gällande att bränna ljus och laga mat.
- hur säkrar man utrymningen ur lokalerna som används för inkvartering, vad skall man exempelvis notera med låsanordningarna.
- vilka brandtekniska utrustningar finns det i byggnaden och vad som bör noteras gällande dem. Finns det till exempel en automatisk brandlarmanläggning i byggnaden, med rökdetektorbaserade branddetektorer eller om utrymmen ska vara utrustade med brandvarnare.
- vad bör beaktas när det gäller säkerhetsutrustning, såsom brandsläckningsutrustning och första hjälpen för det tillfälliga inkvarteringsarrangemanget.
- vem beviljar lov för tillfällig inkvartering.
- hur man informerar och bekantar man räddningsplanen till arrangören och inkvarterade vid den tillfälliga inkvarteringen.
- hur lämnar man in räddningsplanen till den lokala räddningsmyndigheten och hur det förverkligas.
- hur övervakar man tillfälliga inkvarteringens säkerhet och räddningsplanens förverkligande.

Oftast behöver man komplettera räddningsplanen för byggnaden eller utrymmet som skall användas för inkvartering med information som är specifik för tillfällig inkvartering. Tilläggsinformationen kan till exempel föras genom en bilaga som utarbetats av arrangören för tillfällig inkvartering i samarbete med innehavaren av byggnaden eller inkvarteringsutrymmet. Kompletterande information kan till exempel omfatta följande:

- finns det sådana risker, förebyggande- eller beredskapsförberedelser relaterade till den tillfälliga inkvarteringen som inte föreskrivs i objektets räddningsplan.
- vem ansvarar för arrangemanget och övervakningen av den tillfälliga inkvarteringen. Vad har man planerat för åtgärder gällande övervakningen.
- hur genomför man åtgärderna presenterade i räddningsplanen, exempelvis hur utförs första hjälpen och hur tar man hand om utrymningsvägarnas tillgänglighet.
- vilka utrymmen fungerar som inkvartering och hur många till antal är inkvarterade.

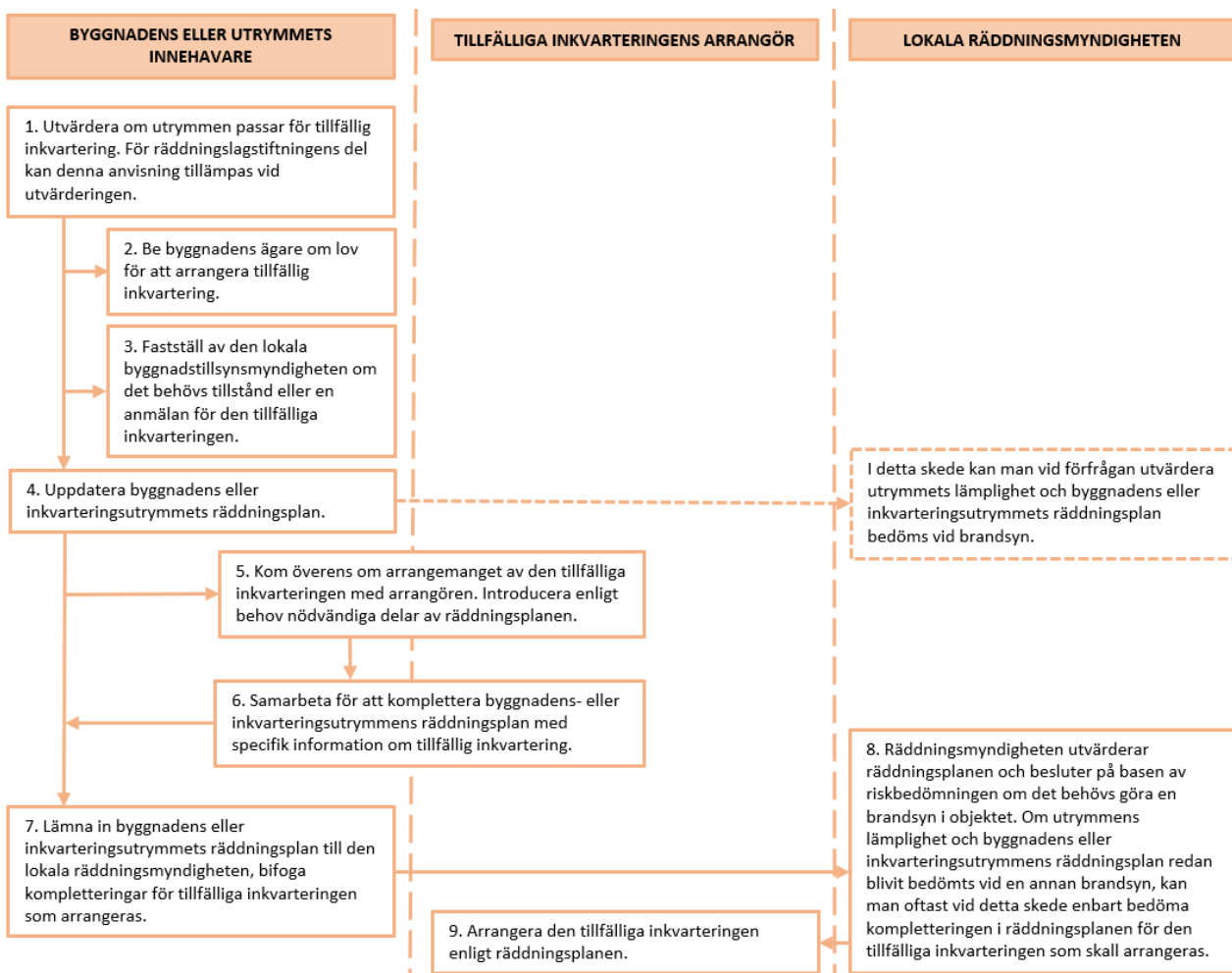
¹¹ Räddningslag 379/2011 15 §.

24.3.2022

- hur instruerar och vägleder man inkvarteringspersonalen och gästerna. Vad och hur ger man anvisningar gällande förebyggande av olyckor samt agerande vid olyckor och risksituationer.

Om den tillfälliga inkvarteringen hör till en offentlig tillställning bör man notera inkvarteringen i tillställningens räddningsplan. Räddningsplanen för en offentlig tillställning ska ges in till den lokala räddningsmyndigheten minst 14 dygn innan tillställningen börjar.¹² Om det enligt en annan lag än en räddningslagen, eller ett beslut utfärdat av en behörig myndighet krävs en säkerhets-, beredskaps- eller annan liknande plan för samma tillfälliga inkvartering, behöver en separat räddningsplan inte upprättas, men motsvarande frågor kan samlas i den nämnda planen. Detta behöver nämnas i planen.¹³

Bilden nedan visar de uppgifter och ansvar som ingår i arrangemanget av tillfälligt boende för innehavaren av byggnaden eller det utrymme som används för tillfälligt boende, samt för arrangören av det tillfälliga boendet och den lokala räddningsmyndigheten.

¹² Räddningslag 379/2011 16 §.

¹³ Statsrådets förordning om räddningsväsendet 407/2011 1 och 3 §.

24.3.2022

ALLMÄNNA SÄKERHETSARRANGEMANG

De säkerhetsarrangemang som beskrivs nedan är räddningsverkets syn på hur skyldigheterna i kapitlen 2 och 3 i räddningslagen (379/2011) och § 2 i statsrådets förordning om räddningsväsendet (407/2011) uppfylls i tillfällig inkvartering.

Inkvarteringsutrymmen

1. De anläggningar som används måste vara lämpliga för inkvartering. Till exempel är laboratorier för fysik och kemi samt tekniska arbetsklasser eller andra liknande anläggningar i allmänhet inte lämpliga för inkvartering på grund av de farliga ämnen och verktyg som kan finnas där.
2. Inkvarteringen bör i första hand ordnas på bottenvåningen, eftersom man i detta fall exempelvis kan komplettera utrymningsvägar med reservutrymningsvägar i form av nödutrymningsfönster. Inkvartering är möjligt på de övre våningarna förutsatt att
 - utrymningsarrangemangen uppfyller kraven i denna anvisning (se avsnittet Utrymningsssäkerhet) och
 - byggnadens våningar är åtskilda med brandsektioner, förutsatt att byggnaden inte har en förhöjd skyddsnivå, såsom ett automatiskt brandlarm eller släckningsutrustning.
3. Tillräckligt med utrymme bör reserveras för inkvartering per gäst för att säkerställa tillräcklig utrymningsssäkerhet. Till exempel, i utrymmen mindre än 120 m² per person, är det lämpligt att reservera ledig golvyta på minst 3 m² och i utrymmen på mer än 120 m² på minst 6 m². Det maximala antalet personer som samtidigt tillåts vara av byggnadstillsynsmyndigheten får inte överskridas.
4. I byggnader var man gör byggarbeten bör tillfällig inkvartering sett från byggarbetsplatsen vara placerad i en annan brandsektion. Inkvarteringsutrymmets färd- och utrymningsvägar får inte passera genom byggarbetsplatsen, för vid en byggarbetsplats finns det oftast rikligt med brand- och säkerhetsrisker.

Utrymningsssäkerhet

5. Byggnadens utrymningsarrangemang får inte försvagas av vad som har fastställts i samband med bygglovet. Miljöministeriets förordning om brandsäkerhet i byggnader (848/2017) gäller endast för nya byggnader, men det ger en bra grund för utrymningsarrangemangen vid tillfällig inkvartering. Denna förordning kräver till exempel att:
 - två oberoende utgångar måste vara möjliga för att lämna utrymningsområdet som används för tillfälligt inkvartering.
 - en utgång kan anses vara tillräcklig i ett litet samlingsutrymme med en våning, om detta inte utgör någon risk för personsäkerheten. Antalet inkvarterade måste vara litet, vanligtvis inte mer än 10 personer. Det måste också finnas en reservutgång från utrymningsområdet.

24.3.2022

- höjden på den fria öppningen av ett nödutrymningsfönster får inte vara mindre än 600 mm och bredden 500 mm, så att summan av höjden och bredden inte är mindre än 1500 mm. fönstret måste vara placerat på marknivå eller fallhöjden måste vara under 3,5 meter och det skall vara lätt att öppna.
 - utgångarna måste vara sektionerade eller så måste det finnas en väg rakt ut eller till en annan säker plats.
6. En reservutgång kan också krävas, förutom de egentliga utgångarna, för att förbättra utrymningsmöjligheterna om detta är nödvändigt för personsäkerheten, till exempel i en sådan situation där båda utgångarna i utrymningsområdet är belägna i samma riktning.
7. Utgångar och färdvägarna till dem ska hållas framkomliga och obehindrade och dessa utgångar skall vid behov vara markerade och upplysta ¹⁴. När det gäller utgångar och färdvägar bör det till exempel noteras att:
- utgångar, såsom i trappuppgångar får man inte förvara saker.
 - utrymningsvägarnas dörrar skall vid nödfall vara lätta att öppna. Dörrarna ska öppnas i utförelseriktningen om antalet personer som lämnar dörren överstiger 60.
 - utrymningsvägar får aldrig låsas utifrån.
 - alla möjliga elektriska säkerhetslås i byggnaden får inte hindra att man slipper ut från utrymmen.
 - om områden som inte tillhör inkvarteringen är låsta får låsen inte störa utrymnings-säkerheten. Det bör till exempel beaktas att den maximala längden på utrymningsvägen som föreskrivs i bygglovet måste följas.
 - kläder, skor och möbler som tas bort från klassrummen får inte minska färdvägens bredd.
 - utrymningsvägarna bör vara märkta med upplysta eller efterlysande utrymningsskyltar.
8. Branddörrar måste hållas stängda. Branddörrar får inte kilas in i öppet läge. Branddörrar rekommenderas förses med skyltar som råder dig att hålla branddörrar stängda. Om branddörren är utrustad med en automatisk dörrstängare måste man se till att dörren kan stängas obehindrat.

Brandvarnare och automatiska brandanläggningar

9. Inkvarteringsutrymmen bör utrustas med tillräcklig mängd brandvarnare eller andra apparater som vid ett tidigt skede observerar en påbörjad brand och varnar dem som är i utrymmet ¹⁵. Rekommendationen är att använda brandvarnare som är seriekopplade eller kopplade till elnätet. Vid placeringen av brandvarnaren bör man notera att:
- vid varje inkvarteringsutrymme skall det finnas minst en brandvarnare per påbörjad 60 kvadratmeter.
 - vid utrymningsvägar får avståndet mellan brandvarnarna vara max 12 meter.

¹⁴ Räddningslag 379/2011 10 §.

¹⁵ Räddningslag 379/2011 17 §.

24.3.2022

- vid installationen bör man notera att brandvarnarna skall upptäcka branden vid ett så tidigt skede som möjligt. Takets former, brandvarnarens skyddsareal samt möjliga balkar osv. bör noteras vid installationen.
- om det finns ett nedsänkt tak i inkvarteringsutrymmet eller i korridoren, varav 50 % eller mer är öppet (t.ex. gallertak), placeras brandvarnarna i taket på mellanutrymmet.

10. Om utrymmet är utrustat med brandalarmsanläggning och detektorerna är baserade på röksensorer, behövs det inte skilt brandvarnare i utrymmet. Man bör försäkra sig om att larmljudet hörs till inkvarteringsutrymmen.

11. Byggnadens innehavare och arrangören för tillfälliga inkvarteringen måste komma överens om hur man säkerställer att brandvarnarna förblir i fungerande skick under den tillfälliga inkvarteringen.

Byggnadens omgivning

12. Parkering av fordon vid byggnadens räddningsvägar är förbjudet ¹⁶. Dessutom bör man förbjuda parkering under taken omkring byggnaden. Man bör övervaka att parkeringsförbuden följs.

13. Räddningsenheten bör ha fri tillgång tillräckligt nära byggnaden.

14. Man får inte förvara lätt antändbart material nära byggnaden, såsom lastpallar eller skräplådor ¹⁷.

Primärsläckningsutrustning

15. Det skall finnas tillräckligt med släckningsutrustning i inkvarteringsutrymmen. Släckningsutrustningens platser skall vara markerade. Man får ej placera saker framför släckningsutrustningen och utrustningen måste vara tillgänglig för användning utan hinder. ¹⁸

16. I stora inkvarteringsutrymmen, såsom idrotts- och festsalar skall brandsläckningsutrustningen placeras i samband med utrymningsvägarna. Om utrymmet till exempel delas av med gardiner, måste varje avdelning ha brandsläckare.

Utrymmens övervakning och anvisningar

17. Vid upprättande av en räddningsplan bedöms det också om det behövs övervakning i byggnaden eller vid inkvarteringen under det tillfälliga boendet. I riskbedömningen beaktas till exempel antalet personer som inkvarteras, tillställningens karaktär i samband med

¹⁶ Räddningslag 379/2011 11 §.

¹⁷ Räddningslag 379/2011 9 §.

¹⁸ Tilläggsuppgifter om placeringen av primärsläckningsutrustningen i en byggnad kan hittas i anvisningen från partnerskapsnätverket https://pelastuslaitokset.fi/sites/default/files/2022-02/ASK_ohje_03112021.pdf.

24.3.2022

den tillfälliga inkvarteringen och vem som inkvarteras i utrymmena, samt inkvarterings säkerhetsarrangemang och utrymmens placering i byggnaden.

18. Om övervakningen skall ordnas på basen av riskbedömningen, presenteras en plan för genomförande av övervakningen i räddningsplanen. Vid planeringen av övervakandet tar man hänsyn till hur övervakningen organiseras i praktiken för att upprätthålla ordningen och vidta nödvändiga åtgärder i händelse av en nödsituation, t.ex. genomförandet av en utrymning. Faktorer att notera när man definierar arrangemangen är till exempel:

- övervakningens täckning vid olika årstider
- mängden övervakare
- övervakarnas uppgifter
- övervakarnas skiftesarrangemang med hänsyn till vilotider
- till exempel vilka kunskaper bör övervakarna ha gällande att kunna utföra initial släckning och tillhandahålla första hjälpen
- anvisningarna för övervakarna samt introduktionen till uppgiften och räddningsplanen samt byggnadens säkerhetsarrangemang, såsom utrymningsvägar och möjliga alternativa reservutgångar, brandsläckningsutrustningens placering samt agerandet vid utrymnings- och olyckssituationer. I övervakarnas anvisningar måste man också ta hänsyn till vad man ska göra i fall någon utomstående försöker komma in i inkvarteringsutrymmen.
- var finns övervakarna i byggnaden. Till exempel kan en separat övervakningspunkt ordnas på en väsentlig plats och dessutom kan några av övervakarna gå runt de olika utrymmen enligt planen. Nödvändig utrustning, såsom kommunikation, brandsläckning och första hjälpen kommer att reserveras till den möjliga övervakningspunkten. Dessutom är det lämpligt att reservera listor över de inkvarterade med en noggrannhet enligt rummen samt nödvändiga anvisningar, såsom instruktioner relaterade till övervakarnas skiftesarrangemang, samt en räddningsplan och instruktioner för brand- och olyckssituationer.

19. Räddningsplanen och säkerhetsarrangemangen för den tillfälliga inkvarteringen ska informeras på ett nödvändigt vis för personalen och de inkvarterade vid den tillfälliga inkvarteringen. Vid informeringen kan man till exempel utnyttja informationstavlor som är fästa vid dörrarna på inkvarteringsutrymmen. Informationstavlor kan till exempel innehålla det maximala antalet personer som får vistas i inkvarteringsutrymmet, instruktioner för brand-, olycks- och sjukdomssituationer, övervakarnas kontaktuppgifter, platsens exakta adress och en karta över våningens utrymningsvägar samt placeringen av brandsläckningsutrustningen. Vid upprättandet av tavlorna bör det också noteras att de är gjorda på de språk som används av inkvarterade. Dessutom måste övervakarna komma överens med de inkvarterade hur man utrymmer inkvarteringsutrymmen och hur man utfärdar en utrymningsorder.